

Gårdejer Ole Kirks tale om husmændenes sag

Taler

Ole Kirk
Politiker

Dato

12. december 1846

Sted

Viborg stændersal

Introduktion: I de raadgivende Stænderforsamlinger, hvor Bondestanden var repræsenteret ved Siden af Godsejerne og Købstadbeboerne, fik den danske Bonde paa ny Lejlighed til at udtale sig om offentlige Spørgsmaal. De fleste Bønder benyttede kun i ringe Udstrækning den Ret. En Undtagelse var den stoute, vestjydske Selvejrbonde Ole Kirk. Han tog ofte Ordet, og Forsamlingen lyttede med Opmærksomhed til hans kloge Betragtninger, der vidnede baade om sand Menneskelighed og en sund Virkelighedssans. Ole Kirk havde Ordet i sin Magt, og selvom han ingenlunde var en gudbenaadet Taler, gjorde hans redelige og kraftige Ord altid sin Virkning. Hans Holdning under den store Debat i 1846 om Forbedring af den betrængte Husmandsstands Kaar vidner om, at han desuden var istand til at se bort fra snævre Standsinteresser. Fra denne Debat, hvor han flere Gange havde Ordet, stammer efterfølgende Indlæg. Da Referenten har fremsat, hvad der kunde være at bemærke ved de stillede Amendements, skal jeg ikke omtale disse, men indskrænke mig til et Par Bemærkninger med Hensyn til det af Sognefoged Jacobsen og mig afgivne særskilte Votum til § 5. Kammerherre Benzon saavelsom den sidste Taler" have med megen Iver og Varme af Kjærlighed til Huusmandsclassen søgt at modarbeide mit Votum; jeg tror imidlertid, at det, der af disse Deputerede er anført, ikke i fjerneste Maade har modbeviist Rigtigheden af vor Indstilling, men at de have forfeilet Sagen i dens Rod. Sagen er nemlig en Statssag; det er fra Statens Standpunkt, at den bør betragtes. Er Hoveriet, som næsten Alle og navnlig denne Forsamlings Medlemmer vistnok uden Undtagelse erkjende, skadeligt-, er det demoraliserende-, er det af den Natur, at der bør virkes for, at det ophører - og dette har Regjeringen erkjendt - da er det min Mening, at man .bør søge at udrydde det fra Grun-' den af, og ikke gjøre Noget halvt. Man har især opholdt sig ved den Yttring, at Huusmændene ikke selv have erkjendt Rigtigheden af den af os foreslaaede Forholdsregel, men naar Staten finder, at Noget er urigtigt, bør den sætte Grændser derfor uden at tage Hensyn til de

Enkeltes Meninger, og Statens Forsorg bør ligesaavel komme den fattige Stand, som de mere Formuende, tilgode. Fra denne Side betragtet tro er jeg, at det er Tid at gribe Tingen an paa den foreslaaede Maade, og der vil, efter min Formening, ikke derved skee en saa pludselig Overgang, som under den foreloehige Behandling er omtalt, at det skulde bevirke Forstyrrelser i de bestaaende Forhold, idet det først er, efterhaanden som Husene blive ledige, at den nye Bestemmelse vil komme til Anvendelse; de Contracter, der ere indgaaede, maae staae fast, med mindre privat Overeenskomst kunde træffes om disses Ophævelse. Jeg veed vel, at Staten kun nødtvungen bør gribe ind i de private Forhold, men jeg veed tillige, som- tidligere bemærket, at enhver Frihed maa have sin Begrænsning, og det er Statens Pligt, naar det viser sig, at de gjældende Love ere af den Natur, at de ikke ere istand til at sætte Grændse for, at jo den mere Formaaende træder den Ringere i Støvet, da at komme den Fortrykte til Hjælp, og bidrage Alt, hvad den formaaer, til at han kan blive en fri Mand, at han, hvad enten han er i en lavere eller' høiere Stilling, kan kaldes selvstændig, og det kan han først, naar han aldeles udrives af de Forhold, hvori Hoverivæsenet bringer ham. Kammerherre Benzon har tillige idag, ligesom en anden æret Deputeret allerede, under den foreløbige Behandling udhævet, hvor mageligt de Huusmænd, som havde megen Jord, kom ud af at forrette selv meget betydeligt Hoveri, idet navnlig den sidstnævnte Deputerede har gjort opmærksom paa, at saadanne Huusmænd holde et ungt Menneske paa en 16, 18 Aar, som forrette Ugedagsarbejde for dem. Jeg tænkte dengang paa, at dette netop var et Punct, som burde berøres, og jeg tør ikke nu undlade at omtale det. Naar man veed, hvorledes det ofte gaaer til ved saadan Hovarbeide, naar man erkiender, at det er det Sted, hvor Ladhed, Frækhed og mange andre Udyder fremmes, er det vistnok ikke det Sted, hvor man skal ønske unge Mennesker sendte hen; det er vistnok meget bedre for dem at erholde en fast Tjeneste, hvor de kunne dannes til at blive duelige Jordbrugere, end at anvendes til saadant Hovarbeide, hvorved de let kunne blive mindre duelige og ordentlige Mennesker. Idet jeg, som alt bemærket, aldeles ikke skal indlade mig nærmere paa Sagen, skal jeg slutteligen ikkun gjentagende paa det Bedste anbefale vort Votum til Forsamlingens Opmærksomhed.

Kilde

Ukendt

Tags

Bondebevægelsen, Debattale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/gaardejer-ole-kirk-taler-om-husmaendendes-sag-i-viborg-staendersal-12-december-1846>